

ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО МЕХАНОЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ЕЛЕКТРОНИКА

бул. "Стефан Стамболов" 67 п.к 639; тел. 54 49 52; Факс: 813 079

E-mail: pgmee.burgas6@gmail.com; www.pgmee.com

УТВЪРЖДАВАМ:
Инж. РОЗА ЖЕЛЕВА
Директор ПГМЕЕ

ПРОГРАМА

**за предоставяне на равни възможности за
приобщаване на деца и ученици от уязвими
групи в ПГМЕЕ за периода 2016-2020 год.**

Настоящата програма е актуализирана за учебната 2017-2018г и е приета на заседание на
Педагогическия съвет
Протокол №14/13.09.2017 год.

I. Увод

„В своите малки светове, в които съществуват ... няма нищо друго, което е възприемано така точно и усещано така точно, като несправедливостта.“

Споделя Ч. Дикенс за децата от уязвимите групи

Една от най-важните стъпки, които всяко дете трябва да направи в периода на своето израстване, е да постигне онова чувство за собствена идентичност, вътрешна убеденост и сигурност в своята значимост и ценност, която да му даде възможността, когато излезе от средата, в която е израснало, да води пълноценен и самостоятелен живот. В процеса на своето съзряване голяма част от децата в България, поради различни икономически, социални, културни или здравословни причини, не виждат перспектива за лично израстване и себerealизация. Често емоционално травмирани, изолирани и отбягвани, децата от рискови групи имат нищожно малък шанс или изобщо нямат такъв за равен старт в живота. Осъзнавайки това, тези деца развиват чувство за малоценност или ярост към заобикалящата ги среда. Такива деца са обект на неразбиране и системни нападки от страна на своите връстници и преобладаващата част от обществото ни. Те живеят с мисълта че са “никому ненужни” и трябва сами да се борят ежедневно за своето оцеляване. Безпомощни в повечето случаи да се справят със своето житейско положение, тези деца често попадат в среди, които подлагат на опасност не само тяхното емоционално развитие, а и живота им.

II. Философия на програмата

Приобщаващото образование е ориентиран подход и среда в която всеки ученик се чувства полезен, ценен и включен в живота на общността, в която всички са приобщени в усещането си за принадлежност и взаимна свързаност с останалите.

Според визията и политиките в ПГМЕЕ гр. Бургас, приобщаващото образование обхваща повече дейности от формалното училищно обучение – то включва:

- дейности в дома, общността, неформалните и неофициални системи;
- утвърждава, че всички деца са обучаеми;
- помага образователните структури, системи и методологии да посрещнат потребностите на всички деца;
- признава и зачита различията между децата, свързани с възрастта, пола, етническата принадлежност, езика, уврежданията и т.н.;
- то е динамичен процес, който постоянно се развива в зависимост от културата и контекста;
- то е част от по-обхватната стратегия за изграждане на приобщаващо общество, а именно:
  1. Закон за защита от дискриминация.
  2. Закон за предучилищното и училищното образование.
  3. Държавния образователен стандарт за приобщаващо образование.
  4. Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015-2020).
  5. Национална стратегия за осигуряване на равни възможности на хора с увреждания (2008-2015).
  6. Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020)
  7. Конвенция за борба срещу дискриминацията в образованието.

III. Цел

Програмата цели да предостави равни възможности на ученици от уязвими групи, обучаващи се в ПГМЕЕ и има за задача да създаде условия и гарантиран минимум на услугите, фокусирани върху настоящите потребности от учене и създаване на социални удобства за усвояване учебния материал, като самоподготовка и задължителна подготовка в училищна среда. Тя се основава на принципа, че всяка услуга, дейност или инициатива се предприема и цели постигане на най-добрия интерес на ученика, мотивира го да се обучава и да развива

потенциала си. Програмата цели и преодоляване на изолацията и социална интеграция в обществото на деца от уязвими групи. Намаляване на риска от отпадане от училище на тези деца и попадането им в среди, свързани с насилие, употреба на наркотици, тежки форми на детски труд, детска престъпност и други неформални групи с деструктивно влияние.

IV. Принципи на приобщаващото образование

IV.1. Гарантиране правото на всеки ученик на качествено образование.

IV.2. Гарантиране на възможността за подкрепа на всеки ученик за личностно развитие в зависимост от неговите индивидуални потребности.

IV.3. Прилагане на диференцирани педагогически подходи, ориентирани към интересите и стимулиращи мотивацията на ученика, съобразени с възрастовите и социалните промени в живота му и адаптирани към способността му да прилага усвоените компетентности на практика.

IV.4. Приемане и зачитане уникалността на всеки ученик – индивидуалните потребности и възможности, личностните качества, знанията, уменията и интересите, които образователната институция трябва да развие максимално.

IV.5. Равнопоставеност и недопускане на дискриминация.

IV.6. Системен и холистичен подход на организация и сътрудничество с родителите, мониторинг на процеса и на качеството на подкрепата.

IV.7. Изграждане на позитивен психологически климат в училището.

V. Ученици, попадащи в уязвими групи. Фактори.

V.1. Промяна на моделите на семейно поведение - България е на едно от първите места сред източноевропейските страни по относителен дял на извънбрачни раждания от всички родени деца. Абсолютният и относителният дял на децата, родени извън брак, устойчиво се увеличава. Националната статистика и изследванията констатира тенденция на промяна и в брачното поведение - продължават да намаляват сключените бракове и да се запазва броят на разводите. В тази връзка се увеличава и броят на самотните родители, които полагат сами грижи за децата си. Тези нови модели на семейно поведение изискват разработването на нови видове алтернативни социални услуги за учениците и подкрепа на техните семейства, които да посочват важността и значението на образованието за по-добра адаптация към социалната среда.

V.2. Влошаване на здравето на учениците - Продължава да е налице тенденция на относително висок процент на детска смъртност, особено сред ромските общности. Рискови фактори като среда и хранене водят до появата на забравени заболявания като туберкулоза на ученици до 17 години.

През последните 10 години в редица представителни за страната изследвания и статистически данни са констатирани изключително тревожни тенденции по отношение на:

- рисково сексуално поведение, висока честота на ранната бременност (до 19г.) и увеличаване броя на абортите в същата възраст;
- широко разпространение на употребата и злоупотребата с психоактивни вещества (цигари, алкохол, наркотици, лекарствени средства);

- нарастване на сърдечно – съдовите заболявания и смъртността от тях;
- психичното здраве на учениците е друг значим обществен проблем за България. Двадесет процента от децата и юношите страдат от емоционални, поведенчески проблеми и проблеми на развитието, а около 12% - от психични разстройства.

V.3. Фактори, които оказват влияние върху отпадането на ученици от рискови групи от училище са следните:

V.3.1 Лошо икономическо състояние на семейството, в което ученикът живее.

V.3.2 Придържането към определени културни стереотипи, особено когато семейството живее в компактна група сред представители на собствения етнос. Етническата принадлежност проявява влиянието си върху отпадането от училище както чрез икономически мотиви за напускане, така и чрез т.нар. семейни причини (ранни бракове, непълни семейства и др.).

V.3.3 Третата основна група мотиви за отпадане от училище се определя от училищната среда и свързаните с нея педагогически фактори: трудности, които учениците срещат в обучителния процес; интерес към учебния процес и произтичащото от него желание/нежелание да се посещава училище; конфликтни отношения със съученици и/или учители; качество и методи на преподаване и подкрепа на учениците с трудности при усвояване на учебния материал.

V.3.4 През последните години се увеличава значението и на миграцията на родителите като причина за напускане на детето от училище.

V.3.5 Насилие срещу деца. Статистическите данни и изследванията на специализираните органи показват, че насилието срещу деца е актуален проблем за българското общество. Касае се както за различни форми на физическо и психическо насилие спрямо ученици, така и за риск те да станат жертва на сексуално насилие и пренебрегване. Катко и насилието в образователните институции. Преобладаващите случаи на физическо и психическо насилие в училищата в страната определят необходимостта от развиване на дейности и услуги, насочени към повишаване компетентността и на учителите, и на учениците за справяне с агресивното поведение и конфликтите.

V.3.6 Настаняване на ученици в специализирани институции. Една съществена част от ученици, настанени в специализирани институции имат семейство и живи родители. Те са настанени в институции поради невъзможност техните родители да ги отглеждат в семейна среда. Причините за това са икономически, психологически, социални, както и липсата на социални услуги, явяващи се алтернатива на институционалната грижа. В специализираните институции би следвало да се наставят основно деца без родители, а за децата, които имат семейства да се разработят други видове услуги, включително седмични форми или интернати, при определени ангажименти и отговорности на родителите и поддържане на контакт със семейството и естествената семейна среда.

V.3.7 Намаляване на доходите на населението в условията на икономическа криза и повишаване на безработицата. Липсата на финансови ресурси в семейството много често може да бъде причина за социално изключване на учениците и за изпадането им в риск. Бедността и недостигът на финансови средства се посочват от гражданите като едни от най-често срещаните причини, затрудняващи ги при ползването на социални услуги. В условията на световна икономическа криза, най-вероятно тази тенденция ще запази устойчивост през първата част на времевия период, за който се отнася настоящата стратегия. В тази връзка изключително важно е да се предвидят превантивни услуги и програми с ранна степен на интервенция, които да обхващат както децата, така и семействата.

V.3.8 Семейството е естествената среда, която следва да бъде стимулирана и подкрепяна за възпитание и отглеждане на учениците – Всеки ученик заслужава да получи възможно най-добър старт в живота, да бъде отглеждан и възпитаван в безопасна и подкрепяща среда, да бъде консултиран, изслушван, и одобрен, за да разгърне целия си потенциал.

VI. Услуги, подпомагащи ученици от уязвими групи и увеличаващи възможностите им за равен старт с връстниците си

VI.1. Тези услуги следва да бъдат организирани и съобразени най-вече с потребностите на младите хора. Водещ следва да бъде преди всичко интересът на ученика, като се държи сметка за неговите желания и чувства. Консултации със специалисти психолози и социални работници, които поставят ученика в центъра, да отговарят в най-висока степен на неговите потребности, да ангажират неговата активност и съдействат за предотвратяване на социалната изолация и загубата на независимост. *За да стане това възможно, е необходимо на първо място да се направи обстойно изследване и оценка на нуждите на целевите групи ученици от уязвими групи и техните семейства.*

VI.2. Услугите следва да бъдат ориентирани към семейството. Семейството по правило осигурява най-добрата среда за отглеждане и възпитание на децата, затова външната интервенция, осъществявана посредством различни програми и услуги следва да е насочена към оказване на подкрепа на семействата и за приобщаването им към училищната общност. *Разработване на специални програми и услуги за семействата и тяхната интеграция в училищната общност е важна предпоставка за успешното структуриране на системата за социални услуги за учениците в риск. Тук визираме акцента върху семейното консултиране, подкрепа на родителството, обучения, индивидуална работа с родителите и работа със семейството като цяло.*

VI.3. Равни права и недопускане на дискриминация. Социално включване. На всички ученици трябва да се предоставят необходимият равен достъп до социални услуги, които са съобразени с техните характеристики и индивидуални нужди. Като са приоритет бъдат тези, които се намират в най-висок риск. Всички оказвани им услуги да са съобразени с индивидуалните им нужди и стремежи и с етническата им и расова принадлежност, пола, сексуална и социална принадлежност, възраст или увреждане.

VI.4. Социалните услуги за ученици трябва да бъдат резултатно ориентирани. Услугите следва да се фокусират върху постигане на определени резултати в училище, при утвърдени стандарти за качество и ефективно управление на финансовите ресурси, тоест стипендии за успех и социални стипендии.

VI.5. Прилагане на интегриран подход при структуриране на социалните услуги за учениците. Социалните услуги за учениците от уязвими групи следва да се разработват и предоставят в партньорство между училището, училищното настоятелство и общината. Услугите за тези ученици следва да се предоставят въз основа на интегриран анализ на потребностите на учениците, планиране и координация от страна на всички ангажирани страни.

VI.6. При предоставянето на социални услуги за ученици от уязвими групи самите потребители следва да бъдат активно включени. Учениците от уязвими групи участват активно при планирането и предоставянето на конкретната услуга. Те трябва да имат определящ глас по отношение на въпросите, които ги засягат и техните възгледи би следвало да се вземат предвид и да се отчитат в зависимост от тяхната възраст и зрялост. Активното включване на учениците в процеса на планиране и предоставяне на услугите

дава гаранция, че услугата, която получават е реално съобразена с техните нужди и постига целевия резултат.

VI.7. Обхващане на всички целеви групи и предлагане на адекватен отговор на техните потребности. *Разработване и разкриване на модели на превантивни социални услуги*, имащи за цел да предотвратят изпадането на ученици в риск. Предоставяне на специално обособени места за подготовка на домашни и текущи учебни занятия в извън учебно време в училище. Осигуряване на свободен достъп до компютърни технологии и интернет, предвиждане на комплект оборотни учебници по всички предмети за всеки випуск в библиотеката на училището. Сформиране на групи по интереси, в които ученици обучават ученици или подпомагат обучителният им процес по определени предмети. Допълнителни консултации от страна на преподавателите поне веднъж месечно. Включване ученици от уязвими групи в извън училищни мероприятия: екскурзии, семинарни занятия и обмени за сметка на фирмите доставчици на услугите.

VII. Трудности в реализирането на програмата

Настоящата програма има за цел да формулира и съответно да намери адекватен отговор на комплексните предизвикателства, които стоят пред образователната системата за необходимите социални и психологически услуги за ученици в риск и процеса на тяхното предоставяне.

VII.1. Това неминуемо води до необходимост от разработване и въвеждане на нови видове социални услуги, които да оценяват на много ранен етап потребностите на семействата от подкрепа и консултиране с цел превенция на последваща институционализация, съответно отпадане на ученика от училище, упражняване на насилие или възникване на други проблеми. Важно е и тези услуги да имат интегриран характер, да има многопластовост между социални услуги в здравната и образователната система, които съответно да се предоставят в лечебните заведения, училищата и други образователни институции. Като тези потребности на ученици от уязвими групи следва да обхващат всички възможни целеви групи, за адекватно планиране на услугите, а самите заявители свободно да изразяват потребностите си, волята си и предпочитания, съобразно тяхната възраст и степен на зрялост.

VII.2. Насилието над ученици в семейството и образователните институции. Необходимо в тази да бъде изградено добро и работещо партньорство между Бургаска община и другите ангажирани институции, които имат отношение към формирането на политики за ученици и семейството. Общината следва да работи за промяна на нагласите на гражданите, да се повиши обществената чувствителност към проблемите на насилието върху деца, както и тяхната отговорност за защита на децата от насилие.

VII.3. Човешки ресурс. Качествени социални услуги се представят с високо квалифициран и мотивиран персонал. Към момента на изготвяне на настоящата програма възнагражденията в социалната сфера се определят като ниски от ангажираните лица. Много малък е процентът на доброволци, въввлечени при предоставянето на социални услуги. Участието на доброволци е налице най-вече при дейности в социалната сфера, осъществявани от неправителствени организации. За цялостна промяна на нагласите към ученици от уязвими групи и работа с тях са необходими квалифицирани специалисти, работещи едновременно със семействата, учениците и подпомагащи работата на преподавателите в училище. Организиране на специални обучителни курсове и програми за преподаватели, подпомагащи работата им с ученици от уязвими групи.

VII.4. Здраве на учениците от уязвими групи. Физическото и психичното здраве на учениците зависи от осигуряване на благоприятни условия за емоционалното им развитие. Тези условия предполагат родителите и обществото да осигурят отношения на доверие, което постепенно да позволи изявата на естествените таланти и формирането на личността и светогледа на учениците през призмата на умения за разбирателство, общуване и капацитет за социално участие. Във връзка с това е необходимо въвеждане на социални услуги, които да развият капацитета на българското семейство, на децата и училището, като институция да формират адекватни отношения, които да помагат на учениците да постигат самостоятелно психично здраве. За съжаление това е трудно постижимо за момента, тъй като има необходимост самите родители да установят отношения на доверие към представителите на училищната общност, преподаватели, психолози, да загърбят претенциите си и подценяването на собствената си отговорност във възпитанието на децата си. Да се работи в насока създаване на съвместни програми, семинари и съвместни дейности между родители, ученици, преподаватели и представители на общината.

VII.5. Промяна на модела на предоставяне на социалните услуги за ученици от уязвими групи. Търсене от страна на училището на нови методи и модели за спонсорство, социално подпомагане, обвързване с търговски предприятия, фирми и община за намиране на средства за подпомагане или за предоставяне на работа на ученици от уязвими групи.

VIII. Стратегически цели и задачи на ПГМЕЕ

VIII.1. Цели

Стратегическа цел	Конкретни цели
1. УСТОЙЧИВО СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Преодоляване на социалното изключване на ученици в изявен риск поради тежко нарушаване на правата им; 2. Недопускане отпадането на ученици от уязвими групи от ПГМЕЕ 3. Подобряване качеството на и социално-психологическият климат и консултативните услугите за учениците от уязвими групи. 4. Партньорство в публичния сектор 5. Партньорство- работодатели и бизнес 6. Партньорство- организации в общността и гражданското общество
2. ЕФЕКТИВНА ПРЕВЕНЦИЯ НЕДОПУСКАЩА ИЗКЛЮЧВАНЕ НА УЧЕНИЦИ ОТ УЯЗВИМИ ГРУПИ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Повишаване на знанията и уменията на семействата за възпитанието на младите хора, подпомагане преодоляването на семейни затруднения и конфликти; 2. Информирание на здравни теми с цел намаляване броя на инфекциозните заболявания, нежелана бременост, болести предавани по плов път, зависимости и др.
3. НАСЪРЧАВАНЕ НА РОДИТЕЛСТВОТО	<ol style="list-style-type: none"> 1. Повишаване на родителските умения в периода на пубертета и юношеството. 2. Повишаване на информираността сред високо рискови общности относно детското развитие, нуждите

VIII.2. Дейност**VIII.2.1. Дейности за учебната 2016-2017г:**

Дейности	Срок	Отговорници
1. Създаване на мобилни екипи от уч. психолог/педагогически съветник, класен ръководител, родител за подкрепа на ученици от уязвими групи – здравна, социална, психологическа;	Октомври	психолог/педагогически съветник, класен ръководител, родител
2. Разработване на програми за продължаване на образованието и професионална подготовка на ученици от уязвими групи;	Ноември	Учители по професионални предмети
3. Изграждане на мрежа от услуги за превенция на всички видове тормоз и дискриминация;	Ноември	Психолог
4. Разработване и изпълнение на проекти и програми съвместно със специалисти от общината за високо рискови групи и жертви на трафик за продължаване на образованието и придобиване на професия;	Учебна 2016-2017	Психолози, философи
5. Изработване и изпълнение на индивидуален план за кариерно развитие и подпомагане на процеса на обучение на ученици от уязвими групи;	Учебна 2016-2017	Зам. директори
6. Търсене и договаряне на почасова работа за учениците от уязвими групи със съдействие на специалисти от общината, училищното настоятелство, представители на бизнеса;	Учебна 2016-2017	Директор
7. Допълнително обучение и специализация на квалифицираните специалисти и преподаватели, работещи пряко с ученици от уязвими групи;	Учебна 2016-2017	Учители по професионални предмети

8. Организиране на срещи със специалисти от правораздавателните органи за разясняване на наказателната отговорност, правата и задълженията на младежите от уязвими групи и повишаване на чувствителността на отговорните институции на територията на Бургас към проблемите на учениците, жертви на насилие и престъпления, правонарушители.	Учебна 2016-2017	Директор
9. Партньорство с работодатели и бизнес	Учебна 2016-2017	Директор
10. Работа на неправителствени организации с родители (консултации извън класни дейности)	Учебна 2016-2017	Неправителствени организации

VIII.2.2. Резултат - превенция за недопускане на ученици и групите в риск

VIII.2.3. Индикатори: /могат да бъдат анализирани само с подкрепата на съответните институции работещи с ученици от уязвими групи/

- Процентно изменение на броя на ученици в институциите;
- Процентно изменение на броя на ученици жертви на трафик;
- Процентно изменение на броя на ученици на улицата;
- Процентно изменение на броя на ученици, жертви на насилие.

VIII.3. Дейности за учебната 2017-2018г

VIII.3.1. Актуализиране и анализ на реалната ситуация в ПГМЕЕ

В ПГМЕЕ учат 800 ученици в 33 паралелки. От завършилите 142 зрелостници 142 успешно са взели държавните си зрелостни изпити, а 111 ученика – държавните изпити за придобиване на професионална квалификация, което за пореден път показва реалното оценяване на знанията на учениците. В гимназията учат ученици от различни етнически групи. Няма данни за етническа и друга дискриминация, както и няма регистрирани ученици, извършили сериозно агресивни, противообществени и девиантни прояви. В ПГМЕЕ има диспансерисирани 21 ученици и с алергия – 50, които са под постоянен контрол на личния лекар, чиято клинична картина е овладяна. В гимназията не се обучават ученици със СОП. Това налага разработената програма за приобщаващо образование да бъде в сферата на общата подкрепа.

VIII.3.2. Дейности по изпълнение на програмата

СФЕРИ НА ПОДКРЕПА	ДЕЙНОСТИ – ОБЩА ПОДКРЕПА	ДЕЙНОСТИ – ДОПЪЛНИТЕЛНА ПОДКРЕПА
Подкрепа за лично развитие на учениците	1. Определяне на координатор и осъществяване на мониторинг съвместно с педагогическата колегия. 2. Разпознаване на потребността от предоставянето на обща подкрепа за лично	1. Предложение до директора за създаване на екип за подкрепа, в случай че има индикации за него. Дейностите се реализират съгласно ДОС за ПО. 2. Оценката на индивидуалните потребности на ученици със

	<p>развитие на ученика.</p> <p>3. Екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти.</p> <p>4. Кариерно ориентиране на учениците – изследване и начертване на план за кариерно развитие.</p> <p>9. НП „Ученически олимпиади и състезания</p> <p>10. НП „Без свободен час в училище“</p> <p>11. Гарантирано участие и изява на учениците в библиотечно-информационното обслужване.</p> <p>12. Грижа за здравето въз основа на информация от родителя за здравословното състояние на ученика и проведени медицински изследвания и консултации.</p> <p>13. Превантивни мерки за недопускане отпадане от училище.</p> <p>14. Поощряване с материални и морални награди.</p> <p>15. Превенция на обучителни затруднения.</p>	<p>специални образователни потребности се извършва от класния ръководител и сученика в училището. Оценява се познавателно развитие, комуникативни умения, социални умения, физическо развитие и адаптивно поведение, психични реакции, семейно функциониране.</p> <p>3. Оценката на индивидуалните потребности на ученици в риск се извършва от психолог и/или от социален работник съвместно с класния ръководител и с учителите, които преподават на ученика в училището. Оценяват се рисковите и защитните фактори в ситуацията на детето и неговата среда.</p> <p>4. Оценката на индивидуалните потребности на деца и ученици с изяви дарби се извършва от учителите, които преподават на ученика в училището, съвместно с психолога. Оценяват се конкретните области на изяви дарби и способности.</p> <p>5. Оценката на индивидуалните потребности на деца и ученици с хронични заболявания се извършва от психолога съвместно с учителите, които преподават на ученика в училището, в сътрудничество с личния лекар на ученика. Оценява се здравословното състояние и влиянието му върху обучението. В случай на нужда се формира екип и се прави план за подкрепа на ученика от учителите, които преподават на ученика.</p>
<p>Изграждане на позитивен психологически климат</p>	<p>1. Създаване на условия за сътрудничество, ефективна комуникация и отношения между всички участници в образователния процес.</p> <p>2. Предоставяне на методическа помощ на учителите за превенция на насилието и за преодоляване на проблемното поведение на децата и учениците.</p> <p>3. Групова работа с ученици;</p>	<p>1. Работа с дете и ученик по конкретен случай; чрез план за подкрепа от интердисциплинарен екип. Работата по конкретен случай е срочна и цели подкрепа за автономното функциониране на ученика, развитието на неговите силни страни, както и предотвратяване на отпадането от образователната система, на проблемите в поведението и на социалното изключване.</p>

	кризисна интервенция. 4. Работа със средата, в която е ученикът–семейството, връстниците.	
Достъпност на средата и работа в общността	1. Превенция на дискриминационните практики, чрез работа в часа на класа. дискриминационните практики, чрез работа в часа на класа. 2. Работа с УН и Обществения чрез работа в часа на класа. съвет за подкрепа на дейностите по личностното развитие. съвет за подкрепа на дейностите по личностното развитие. 3. Участие на ученическите структури при превенция на рисковото поведение, интеркултурно и гражданско образование.	Осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, дидактически материали, дидактически материали, методики и специалисти / при възникване на потребност от това/

VIII.3.3. Резултат - превенция за недопускане на ученици и групите в риск

VIII.3.4. Индикатори: /могат да бъдат анализирани само с подкрепата на съответните институции работещи с ученици от уязвими групи/

- Процентно изменение на броя на ученици в институциите;
- Процентно изменение на броя на ученици жертви на трафик;
- Процентно изменение на броя на ученици на улицата;
- Процентно изменение на броя на ученици, жертви на насилие.

IX. Преходни и заключителни разпоредби

IX.1. Настоящата програма е приета на заседание на Педагогическия съвет с Протокол № 14 от 13.09.2016 год. Актуализацията на програмата за учебната 2017-2018г е извършена и приета на заседание на Педагогическия съвет с Протокол № 14 от 13.09.2017 год. Програмата се актуализира в началото на всяка учебна година и при настъпили промени в нормативните актове в системата на народната просвета или ако Педагогическият съвет прецени, че спецификата на образователно-възпитателния процес налага това.